נושאים באגרות הראי"ה

הר הבית

9 אגרות · כרכים ב', ג', ד'

הנושא בקצרה, הנושאים המרכזיים שבו ומה מלמדות האגרות,

ורשימת כל האגרות שבנושא עם תקציר קצר (גרסה מקוצרת, בלי נוסח האגרות)

igrot.shlomo-aviner.net

הנושא בקצרה

באגרות חוזרת אזהרה אחת: אסור להיכנס להר הבית בזמן הזה. הרב קוק כותב זאת לתלמידי הגימנסיה (כרך ב', אגרת תקכד; ראו בפרשת לימודי קודש וחול: "תחכמוני" והגימנסיה (תרס"ח-תרע"ד)), לתיירים שבאו לארץ (כרך ד', אגרת אשיז), ולשליחי הציבור (כרך ג', אגרת תתעח). ההלכה נשארת "בספק של כרת", כי "אין בידינו להכריע זה הספק של מחלוקת הראשונים" (כרך ד', אגרת תתקצד).

לצד האיסור, האגרות מלאות בציפייה למקדש. הרב קוק מציע לברון רוטשילד לרכוש את החצרות הסמוכות להר הבית ולבנות שם בית כנסת כללי (כרך ד', אגרת אקפ), ומסביר שישיבת 'תורת כהנים' נוסדה כדי ללמוד את סדר קדשים (כרך ד', אגרת אקכז).

איסור הכניסה להר הבית

כרך ב', אגרת תקכד: להנהלת הגימנסיה העברית: הרב קוק מבקש שבטיול התלמידים לירושלים לא יחללו שבת בפרהסיה ולא ייכנסו להר הבית.

"אני חושב שיש די מקום בלב, - למרות כל התהומות המבדילים בין מהלכי הנפש אצלנו, - לקבל הצעתי זאת"

כרך ד', אגרת אשיז: מכתב גלוי לאורחים שבאו לארץ בפסח תרפ"ה (1925): ברכה, בקשה שיתאכסנו באכסניות כשרות, ואזהרה מכניסה להר הבית.

"ואסור לנו עדיין, איסור חמור מאד, להכנס להר הבית למקום המקדש, בזמן הזה"

כרך ב', אגרת תרעז: לרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ, על חוברת מסע הגליל: אפשר להזכיר את מסע הברון רוטשילד, אף שהרב קוק נמחץ לשמוע שהברון עלה להר הבית ואיש לא הזהיר אותו.

"פגימה אחת בקדושת מקום בית חיינו, עולה לנו על כל מליונים של ישובים מעשיים"

כרך ג', אגרת תתעח: ברכה לוועד הצירים (משלחת ויצמן): הם שלוחי כלל ישראל, ועליהם לכבד את כל קדשי ישראל ולקדש את מקום המקדש, ולא לחזור על טעויות של שליחים קודמים.

"ולא תשכחו לקדש את הנקודה המקודשת קדש קדשים של ארצנו הקדושה, זהו מקום-המקדש"

ההלכה במקום המקדש

כרך ד', אגרת תתקצד: לרב חיים הירשנזון: על מקום המקדש הרב קוק חולק עליו. אי אפשר להכריע בספק של מחלוקת הראשונים, והדבר נשאר בספק כרת.

"אמנם בענין מקום המקדש דעתי רחוקה מדעת כת"ר"

כרך ד', אגרת אשכז: לרב זליג ראובן בענגיס: אין לומר שמחלוקת 'קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא' לגבי מקום המקדש היא דבר שאינו נוהג בזמן הזה, שהרי יש בה נפקא מינה לאיסור הכניסה.

לקראת בניין המקדש

כרך ד', אגרת אקפ: לרב ישראל לוי, רב צרפת: הרב קוק מציע שהברון רוטשילד ירכוש את החצרות הסמוכות להר הבית, ויבנה שם בית כנסת כללי מפואר.

"כמו לבנות עי"ז בית-הכנסת אחת כללית ומפוארה בעד כלל האומה סמוך למקום מקדשנו"

כרך ד', אגרת אקכז: להנהלה הציונית, בתשובה לעיתון נוצרי־אנגלי: ישיבת 'תורת כהנים' נוסדה כדי שכהנים תלמידי חכמים ילמדו את סדר קדשים.

"שימים יבואו וכל העמים יכירו שהמקום אשר בחר בו ה' לעולמים, מקום מקדשנו, מוכרח הוא לשוב לבעליו האמתיים"

מה מלמדות האגרות

הקדושה קודמת. "פגימה אחת בקדושת מקום בית חיינו, עולה לנו על כל מליונים של ישובים מעשיים" (כרך ב', אגרת תרעז).

אזהרה באהבה. גם כשמזהיר את מי שרחוקים ממנו, הרב קוק פונה מתוך "מקום בלב", למרות "התהומות המבדילים" (כרך ב', אגרת תקכד).

הציפייה למקדש. המקום "מוכרח הוא לשוב לבעליו האמתיים" (כרך ד', אגרת אקכז), ועד אז מכינים את הלימוד ואת המקום.

הרב שלמה אבינר על הנושא

הרב אבינר נשאל: אם יש רבנים שמתירים לעלות להר הבית ויש שאוסרים, למה לא נאמר "אלו ואלו דברי אלוהים חיים" וכל אחד יעשה כרצונו? תשובתו: לא כל דעה היא חלק מן התורה, ותיתכן טעות; וגם כשאומרים "אלו ואלו", בסוף יש הכרעה, וכאן רוב גדול של הרבנים והרבנות הראשית אוסרים.

(מקור: מתוך ספרי הרב)

"״אלו ואלו דברי אלהים חיים״, האמנם?" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: האם בשאלת העלייה להר הבית אפשר לומר "אלו ואלו דברי אלוקים חיים", וכל אחד יעשה כרצונו? (מקור: מתוך ספרי הרב)

"הר הבית - לא מפחד הערבים" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: מדוע איננו עולים להר הבית - לא מפחד הערבים, אלא ממורא מקדש. (מקור: מתוך ספרי הרב)

האגרות שבנושא

9 האגרות שבנושא, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם תקציר קצר. הנוסח המלא - באתר ובחוברת המלאה

כרך ב', אגרת תקכד הנהלת הגימנסיה העברית · כ"ה אדר שני תרע"ג – יפו

הרב קוק מבקש שבטיול התלמידים לירושלים לא יחללו שבת בפרהסיה ולא ייכנסו להר הבית, מתוך 'רגשי שלום אחים', על אף 'התהומות המבדילים'.

כרך ב', אגרת תרעז הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ · כ"ו אדר תרע"ד – יפו

הרב קוק שולח הקדמה לחוברת על מסע הגליל, ומבקש לשמור על 'הצורה הידידותית' גם באנחה על הפרצות. אפשר להזכיר את מסע הברון, אף שהרב קוק נמחץ לשמוע שהברון עלה להר הבית ואיש לא הזהירו. 'פגימה אחת בקדושת מקום בית חיינו עולה על כל מיליונים של ישובים מעשיים', אבל הברון לא הפסיד את ערכו כמייסד הישוב, וה' יכפר.

כרך ג', אגרת תתעח ברכה ל'יועד הצירים' (משלחת ויצמן לארץ) · כ"ח אדר תרע"ח – לונדון

'שלוחינו הקדושים... קדושה היא מלאכותכם': הם 'שלוחי כלל ישראל', ו'שלוחי דרחמנא'. עליהם לכבד את 'כל קדשי ישראל', ולא לחזור על טעויות שליחים קודמים שפגעו ברגשות הכלל. שתהיה אהבה שווה ל'ישוב הישן והחדש'. שיתאכסנו באכסניות יהודיות. שלא יעלו להר הבית – 'טמאי מתים אנחנו' – אלא יעמדו 'לפני הכותל המערבי'. כמו זקני הכהונה לכהן הגדול: 'משביעין אנו עליך'.

כרך ד', אגרת תתקצד הרב חיים הירשנזון, רב הובוקן · י"ד כסלו תר"פ – ירושלים

תודה על ספרו 'מלכי בקודש'. על הגדוד העברי: אין לחייב, אבל אין לזלזל במתנדבים. מינוי מלך: אין איסור בכל צורת ממשל שהיא לטובת ישראל. במקום המקדש הרב קוק חולק: אי אפשר להכריע בספק של מחלוקת הראשונים, ויש לפחות איסור לאו או דרבנן (הראב"ד, הלכות בית הבחירה פרק ו); כבוד האומה יבוא דרך רכישת החצרות ליד הכותל ובניית בית כנסת מפואר צמוד אליו, מונהג על פי רוב רבני ישראל. הקרבנות יחזרו עם הופעת רוח הקודש, ואין להתפעל מהתרבות האירופית. התנועה עד כה גילתה רק את צד החול; צריך ליצור את צד הקודש – 'ירושלים' – שילך עם 'ציון' בידידות ובחופש. כל יהודי צריך להיות ציוני לעבודת החול וירושלמי לעבודת הקודש. בתוספת: יש לכונן בית דין גדול לערעורים.

כרך ד', אגרת אכב הרב זלמן פינס · ה' ניסן תר"פ – ירושלים

הרב קוק מתנצל: 'האסון הנורא והאיום' – בת 'ילדה נחמדה וחביבה' נלקחה פתאום, והפצע עמוק. 'הסתדרות ירושלים' מתאמצת: יש להחיות את צד הקודש של התחייה, וזה ירים את כבוד התורה יותר מכל קינטור.
הפוליטיקה בארץ צריכה להיות מבוססת על הקודש, אחרת האומות לא יבינו; הרב קוק דיבר על כך עם הרברט סמואל, שמסר בשם לויד ג'ורג' שהוא מבין את התחייה רק על יסוד התנ"ך. ארבע מטרות: ישיבה עולמית בירושלים; בית דין גדול כללי; קרן דתית; רכישת החצרות ליד הכותל ובניית בית כנסת מפואר.

כרך ד', אגרת אקכז ההנהלה הציונית בירושלים · כ"ט טבת תרפ"ב

בתשובה לקטע מעיתון נוצרי־אנגלי על ישיבת 'תורת כהנים': הישיבה נוסדה כדי שכהנים תלמידי חכמים ילמדו את סדר קדשים, מקור עבודת המקדש; היא בראשיתה. תחיית האומה, למרות צורותיה החילוניות, מבוססת על השאיפה הנצחית לבניין המקדש. 'ימים יבואו וכל העמים יכירו' שמקום המקדש ישוב לבעליו האמיתיים, ויהיה 'בית תפלה לכל העמים'. כך השיב גם לוועדה בריטית רשמית: כמו שזכותנו על הארץ הלכה ונעשתה קרובה, כך יכירו בזכותנו על מקום המקדש.

כרך ד', אגרת אקפ הרב ישראל לוי, רב צרפת · י' אייר תרפ"ג

הרב קוק מבקש שישכנע את הברון אדמונד רוטשילד לחתום על ייפוי כוח למכירת קרקעותיו לשמיטה, כנהוג; בשמיטת תר"ע חתמו. הרב קוק גם מציע לברון לרכוש את החצרות הסמוכות להר הבית - כ-170 אלף לירה - ולבנות שם בית כנסת כללי מפואר.

כרך ד', אגרת אשיז מכתב גלוי לאורחים החדשים (פסח תרפ"ה) · (ניסן תרפ"ה) - ירושלים

ברכה לאורחים שבאו לדרוש בשלום ציון: שיתאכסנו רק באכסניות כשרות, בפרט בפסח, ושיספרו בארצותיהם את מה שראו. זה רק 'ניצוץ אור קלי', לקראת הגאולה השלמה. ויש לדעת שאסור עדיין 'איסור חמור מאד' להיכנס להר הבית.

כרך ד', אגרת אשכז הרב זליג ראובן בענגיס, רב קלווריה · כ"ז אייר תרפ"ה - ירושלים

שבח לספרו 'לפלגות ראובן' על סדר קדשים. אין לומר שמחלוקת 'קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא' לגבי מקום המקדש היא דבר שאינו נוהג בזמן הזה, שהרי יש בה נפקא מינה לאיסור כניסה בטומאה. כללי הפסק לפי המהרי"ק הם תקנה מפני ההכרח, ולכן אולי אינם חלים בדברים שאינם נוהגים או נדירים. הרב קוק היה רוצה שגדולי הדור יעלו, אבל אין עדיין פרנסה לרבנים.